

माध्यमिक शिक्षा मण्डल, मध्य प्रदेश, भोपाल

20 पृष्ठीय

परीक्षार्थी द्वारा भरा जाये ↓ वर्ष 2014

परीक्षार्थी द्वारा भरा जाये

परीक्षा का विषय **संस्कृत** विषय कोड **5 1 2** परीक्षा का माध्यम **हिन्दी**

स्टीकर तीर के निशान से मिलाकर लमाये

उत्तर पुस्तिका का सरल क्रमांक

अकों में परीक्षार्थी का रोल नम्बर

1	4	6	7	2	5	7	8	8
---	---	---	---	---	---	---	---	---

उदाहरणार्थ

1	1	2	4	3	9	5	6	8
एक	एक	दो	चार	तीन	नौ	पांच	छ	आठ

प्रश्न क्रमांक	पृष्ठ क्रमांक	प्राप्तांक	कुल प्राप्तांक
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			
19			
20			
21			
22			
23			
24			
25			
26			

क - पूरक उत्तर पुस्तिकाओं की संख्या अकों में **0** शब्दों में **शून्य**

ख - परीक्षार्थी का कक्ष क्रमांक **03**

ग - परीक्षा का दिनांक **03 03 14**

परीक्षा का नाम एवं परीक्षा केंद्र क्रमांक की मुद्रा

HIGH SCHOOL केंद्र क्र. 672013
CERTIFICATE EXAM.

पर्यवेक्षक का नाम एवं हस्ताक्षर	केन्द्राध्यक्ष / सहायक केन्द्राध्यक्ष की मुद्रा
<i>A. K. Saran</i>	<i>Y. B. ... Adhis</i>

प्रमाणित किया जाता है कि मूल्यांकन के समय पूरक उत्तर पुस्तिकाओं की संख्या उपरोक्तानुसार सही पाई गई हो।

निर्धारित मुद्रा

उप मुख्य परीक्षक का हस्ताक्षर एवं निर्धारित मुद्रा	परिष्कारक के हस्ताक्षर एवं निर्धारित मुद्रा
A. K. SARAN TEACHER DH/TL/512/123	Smt. Gayatri ... Post - Adhyapak Govt. G.H.S. S. Dhamnod, Dhar V.No.512/130

Journal Label AAST-16 99 1x33 9mmx16

Handwritten marks and signatures in the right margin.

3

$$\square + \square = \square$$

सं.

पृष्ठ 3 व.

कुल अंक

प्र० क्रमांक (3) का उत्तर

(क) लृटलप्रः

(ख) नी

(ग) प्रथमपुरुषः

(घ) बहुवचनम्

(ङ) एव

प्र० क्रमांक (4) का उत्तर

(क) पठितवान्

(ख) सर्वत्र

(ग) शानच्

(घ) दाप्

(ङ) नास्ति

P.T.O.

4

$$\boxed{\quad} + \boxed{\quad} = \boxed{2}$$

योग पू. ठ

पूछ 4 क अक

कुल अक

प्रश्न क्र

प्र० क्र० (5) का उत्तर

(क)

श्रेष्ठः

(ख)

सत्ये

अधुत्वम्

(घ)

नादेशे

(ङ)

स्मरण्कु

S

E

प्र० क्र० (6) का उत्तर

(क)

महाभारतस्य प्रणयनं केन कृतम्?

उ० =

महर्षि वेदव्यासेन

(ख)

वृत्तन्तु शिष्यः कः आसीत्?

उ० =

कौत्सः

(घ)

आत्महिताय किम् अनुष्ठेयम्?

उ० =

सद्वृत्तम्

(ङ)

सिद्धार्थस्य पुत्रः कः आसीत्?

उ० =

राहुलः

5

□ + □ = □

भाग पूर्वा पृष्ठ

पृष्ठ 5

क 90

प्र० कृ० (7) का उत्तर

(क)

30-

ब्राह्मणः परिवारः केन समासादितः ?
ब्राह्मणः परिवारः धर्तृत्वकेन समासादितः ।

(ख)

30-

दयानन्दस्य जन्मनाम किम् आसीत् ?
दयानन्दस्य जन्मनाम मूलशङ्करः आसीत् ।

(ग)

30-

मे मनः किम् अस्तु ?
मे मनः शिवसङ्कल्पमस्तु ।

B

S

E

(ख)

रमा - पञ्चमी विभक्तिः

विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
पञ्चमी	रमायाः	रमाभ्याम्	रमाभ्यः

(ग)

युवमर् - द्वितीया विभक्तिः

विभक्तिः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
द्वितीया	त्वाम्	युवाम्	युवमान्

POT.00

6

$$\boxed{\quad} + \boxed{\quad} = \boxed{\quad}$$

प्रश्न क्र

प्र० कृ. (9) का उत्तर

तस्य

विभक्ति → ~~षष्ठी~~

वचनम् → ~~एकवचनम्~~

प्र० कृमांक (10) का उत्तर

B3) संकेत) वरुणादेवः - - - - - गमिष्यथ

S उत्तर

E (क) वरुणादेवः ~~वृष्टिं वर्षति।~~

(ii) सूर्यदेवः ~~प्रकाशं प्रयच्छति।~~

(iii) भूमाता ~~वृक्षस्य आधारभूता अस्ति।~~

(iv) वायुः ~~अग्निं ददाति।~~

(v) ते सर्वे परोपकारिनः।

7

$$\square + \square = \square$$

योग पूर्व पृष्ठ

पृष्ठ

(स) "बुन्देलकेसरी" इति - - - - - स्म ।

उत्तर

पां "बुन्देलकेसरी" इति नाम्ना द्वादशसालः विख्यातः आसीत् ।

(ii) द्वादशसालस्य जन्म ~~त~~ त्रिंशद्दशसालेषु शताब्तौ ईश्वरीये अभवत् ।

मध्यप्रदेशस्य "टीकभगद" जनपदे "ककरकचनग्रामे" च द्वादशसालस्य जन्म अभवत् ।

(iii) द्वादशसालस्य पितुः नाम श्री चम्पलरायः ।

(v) अयं वीरः बाल्यकालादेव भारतमातरं मुगलशासनात् विमोक्तुं प्रयतते स्म ।

प्र० क० (11) का उत्तर

(क) (संकेत) गङ्गा पापं - - - - - सन्तो महाशयाः ।

उत्तर

(i) गङ्गा पापं हन्ति ।

(ii) शशी तापं हन्ति ।

(iii) कल्पतरुः दैन्यं हन्ति ।

P.T.O

8

[]

+

[]

=

[62]

या

5

पृष्ठ 8 के अंक

1 अंक

(A) पापं तापं दैन्यं च सन्तोमहाशयाः इति ।

“पापम्” इति शब्दस्य विलोमपदं “पुण्यम्” अस्ति

(B) सत्येन - - - - - प्रतिष्ठितम् ।

उत्तर

(i) रविः सत्येन तपते ।

(ii) पृथ्वी सत्येन धार्यते ।

(iii) वायुः सत्येन वाति ।

(iv) सर्वे सत्ये प्रतिष्ठितम् ।

(v) “धार्यते” इति पदे धातुः “धृ” अस्ति ।

प्रश्न क्र. (12) का उत्तर

	उत्तर
(i) मनः ज्योतिषाम्	लुक् ज्योतिः
(ii) द्विजश्रेष्ठः	वृद्धः
(iii) समयस्य सदुपयोगः	कर्तव्यः
(iv) प्रकृतिदत्तं वरः	वृक्षः

9

[] + [] = []

योग पूर्ण पृष्ठ

पृष्ठ 9 का अंक

कु

प्रश्न

प्र० कृ० (13) का उत्तर

(अ) (आम)

(ख) (आम)

(ग) (न)

(घ) (आम)

(ङ)

प्र० कृ० (14) का उत्तर

S

F

क्षमाशस्त्रं करे यस्यः - दुर्जनः - किं करिष्यति ।
अत्रणे पतितो वह्निः स्वधैवोपशाम्यति ॥

(ii)

गुणाः ... कुर्वन्ति इतत्वं दूरेऽपि वसतां सताम् ।
केतकीगन्धमाघ्राय स्वयमागन्ति षट्पदाः ॥

POTOO

10

$$\square + \square = \square$$

3.

पृष्ठ 10 के अंक

कुल अंक

प्रश्न क्र

प्र० कृ. (15) का उत्तर

सेवायाम्,

माननीय: प्राचार्य महोदय,
सरस्वती उच्चतर माह्यामिक विद्यालय,
इटारसी नगरम्, मध्य प्रदेश:

विषय: - अवकाशार्थम् प्रार्थना पत्र ।

महोदयः,

अहं सविनय निवेदनम् इदं यद् अहं अद्य
अकस्माद् ज्वरपीडित अस्मि । अतएव विद्यालयं
आगन्तुम् सर्वथा असमर्थः अस्मि । कृपया पञ्च
दिवसानी अवकाशं यच्छन्तु इति । सविनयं
प्रार्थयामि ।

दिनांकः - 03/03/2018

भवदीयः शिष्यः
अ. व. स.

II

$$\boxed{\quad} + \boxed{\quad} = \boxed{\quad}$$

याग पूर्व पृष्ठ

पृष्ठ 1 क अंक

कुल अंक

क्र

प्र० क० (16) का उत्तर

उत्तर

(क) एकः बालिका पठति ।

शुद्धः :- एका बालिका पठति ।

(ख) भवान् पुत्रं गच्छति ?

B शुद्धः :- भवान् पुत्रं गच्छति ?

S श्री राम नमः ।

E शुद्धः :- श्री रामाय नमः ।

(घ) सर्वे बालकाः धावति ।

शुद्धः :- सर्वे बालकाः धावन्ति ।

(ङ) जलस्य विना जीवने नास्ति ।

शुद्धः :- जलं विना जीवनं नास्ति ।

P.T.O

12

योग

+

ख

=

कुल अंक

प्रश्न क्र.

प्र० क० (17) का उत्तर

उत्तर

- (1) गङ्गातीरे मार्कण्डेयः नाम कश्चन मुनिः वसति स्म।
(2) वासुदेवः तस्य प्रिय शिष्यः आसीत्।
(3) फिञ्चद्वै गतः वासुदेवः कञ्चित् देवालयम् अपरापत्।
(4) शिष्य अनन्तरं रामनाथपुरं प्रति प्रस्थितवान्।
(5) ततः वासुदेवः रामनाथपुरं प्राप्य रामदेवस्य गृहम्
E अगच्छत्।

प्र० क० (18) का उत्तर

सतां सज्जनानां - - - - - विधेयाः।

उत्तर

- (i) अस्य गद्यांशस्य उचितं शीर्षकं "सत्सङ्गतिः" अस्ति।
(ii) सज्जनानां संसर्गेण जनः सज्जनः भवति।
(iii) स्वसमुन्नतिम् इच्छता जनैः सर्वदा सतामेव सङ्गतिः
विधेया करणीयम्।

13

[] + [] = []

योग ... मुख्य ...

अस्य गद्यांशस्य सारं येत - " सर्वदा सतामेव सङ्गतिः करणीया। "

(v) "दुर्जनः" शब्दस्य विलोमशब्दं "सज्जनः"।

प्र० क० (19) का उत्तर

संस्कृतभाषायाः महत्त्वम्

"संस्कृतभाषा भारतीयभाषाभ्यः गङ्गानदीः अस्ति"

- महात्मा गांधीः "

कथनः

संस्कृतभाषा विश्वस्य सर्वासु भाषासु प्राचीनतमा अर्वात्तमसाहित्य-
संयुक्ता चास्ति। संस्कृता परिशुद्धाः व्याकरणसंबन्धिदोषादिरहिता
संस्कृतभाषेति निगद्यते। प्राचीने समये एषैव भाषा सर्वसाधारणं
आसीत्। सर्वे ~~जनः~~ एषैव भाषा एव वदन्ति स्म। अस्माकं
प्राणभूताभाषा संस्कृत अस्ति। एषा एव अस्माकं पूर्वजनानाम्,
आर्याणां, सुलभा, शोभना, गरिमामयी च वाणी। संस्कृतभाषायामेव
विश्वसाहित्यस्य सर्वप्राचीनग्रन्थाः चत्वार्ये वेदाः सन्ति, येषां
महत्त्वमद्यापि सर्वेपरि वर्तते। भास - कालिदास - अश्वघोष - भवभूति -
दण्डि - सुभद्र - बाण - जयदेव प्रभृत्यो महकवयोः नाटकाराश्च
संस्कृतभाषायाः एव। अतः जीवनस्य सर्वसंस्कारेषु संस्कृतस्य
प्रयोगः भवति।

अद्युनाऽपि सङ्गणकस्य कृते संस्कृतभाषा अति
उपयुक्ता अस्ति। संस्कृतभाषा भारतस्य प्राणभूताभाषा
अस्ति; शब्दस्य एवमं च साधयति। भारतीय गौरवस्य
रक्षणाय एतस्य प्रसारश्च सर्वैरेव कर्तव्यः। अतएव उच्यते -
"संस्कृतिः संस्कृतामिता"।

"संस्कृतभाषा विश्वस्य महत्तमा भाषा अस्ति" - मैक्समूलरस्य कथनः